

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 46.) Utkommer hvarje Söndag. Göteborg den 13 November 1853. Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B.co. (VII årgången)

Birger Jarls staty.

Birger Jarls staty.

Vi uppvakta våra läsare åter med bilden af en ny modellering af professor Fogelberg, nemligen Birger Jarls staty. Denna staty är likasom Carl Johans af malm och gjuten i Münchens kongl. gjuteri.

Statyen är bekostad af Stockholms stad, som har Birger Jarl att tacka för mycket; och då det kanske torde intressera flera af våra läsare att uppfriska minnet om denne märkvärdige man, låna vi ur "Sveriges största män" följande:

Birger Månsson till Bjelbo,

JARL.

Menniskan — —

Förgafves om odödlighet hon talar,

Om hennes egna verk ej henne lyfta

Från jordens grus till ärans himlar opp.

Nicander.

Djupt har Birger Jarl ingripit i Svenska folkets inre förhållanden, och icke allenast en ny kongaslägt, utan ett nytt samhällsskick härleder sig från honom. Genom sin höga släkt var han redan tidigt betydande vid konung Erik XI:s hof och utnämndes af honom till Jarl. Han förstod att äfven utom riket förvärfva sig sådan högaktning, att det med skäl kunde sägas om honom, att han var både konung och jarl. Han uppgjorde förbund med fremmande makter, och konungen endast bekräftade hans åtgärder. Sin dotter gifte han med konungen i Norrige, och vid hans hof uppehöll sig utländska prinsar. Genom det bistånd och understöd hans skepp lemnade Lübeck, som belägrades af konungen i Danmark, hade han vunnit denna mäktiga stads vänskap. Men äfven krigets lager borde smycka en man sådan som honom. De hedniska Tavasterna i Finland hade så förföljt de kristna, som utvidgade sina församlingar från det af Svenskarne intagna och koloniserade Nyland, att påfven slutligen fann sig föranlåten att uppmåna svenskärne till ett korståg. Det företogs uuder Birgers anförande, hvilken med detta tåg förband den väl beräknade afsigten att tränga hedningarne bort från kusten och sålunda befria de svenska stränderna, som omkring Mälaren serdeles ofta blefvo härjade af deras rövareflottor. Våra häfder

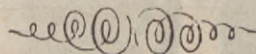

beskrifva tillustningarna såsom värdiga den mäktige jarlen. Med honom ville, alla deltaga i det stora tåget, hvilket skedde för Guds äras skull. Då framtogos många färdernesvärd, som hängt obrukade lång tid, fartyg skötes ut i hafvet och penningepungar öppnades. Då kysstes mången rödmun, som sedan aldrig mera af hjertats lust varit kysst, och vid afskedet sågos många vridna händer och stark gråt af de lemnade qvinnor. Men med Sveriges väldiga makt drog jarlen öfver Bottensjön och steg i land på finska sidan. Der lät han resa ett högt kors och kallade platsen Krytsberg eller Korsholm. Det lät han göra till ett starkt fäste. Hedningarnes härar blefvo slagna och flydde. Men många antogo kristna läran, och dem gaf jarlen frid och säkerhet. Han byggde också Tavastehus till en fast borg och lät sina svenskar anlägga nybyggen i landet. Sedan han så lagt hela Österbotten under Sveriges krona, förnam han, att konung Erik afslidit och att en ny konung blifvit utkorad efter honom. Den nyvalde var Birgers egen son Waldemar. Först vardt jarlen förtörnad deröfver, att man varit så dristig och anställt konungaval under hans frånvaro, och han skyndade derföre hem med en stor del af krigsmakten. Men han stillade sin förtrytelse, då han påmintes af herr Ivar Blå, att ett nytt konungaval kunde få en annan utgång. Han godkände derföre valet och tog regeringen såsom sin sons förmyndare. Genom list och med en trolöshet, som den tiden var vanlig äfven hos de störste män, tillintetgjorde han sina öfrige slättingars stämplingar och lät döda en hel mängd af dem. Hans bröder, som innehade viktiga embeten, voro honom dock tillgifne. Han rigtade nu sin mäktiga verksamhet på landets lagar. Det tyckes som han först af landets regenter haft högre begrepp om handeln, till hvars befordran han serskildt stiftade stadslagen. Från honom utgingo äfven de lagar, som gäfvo skydd åt personen, kyrkofrids-, qvinnofrids-, hemfrids- och tingsfridslagarna. De voro, bland ett kraftfullt men själfständigt och föga mildsinnadt folk, de förnämsta stegen till en högre, en kristlig samhällsbildning. Dertill kom att han afskaffade träldomen. Alla hans lagar vittna om en humanitet, som är sällsynt för den tiden. Jernbörden, enviget och andra den tidens råa sätt att vid domstolarne utleta sanningen och afgöra tvisterna blefvo af honom afskaffade. Den förut i samhället

undertryckta och arflösa qvinnan erhöll genom honom arfsrätt, till en början hälften emot brodern. De skeppsbrutne omfattades med serdeles beskydd, och i allmänhet förmildrades och förädlades sederna under hans styrelse. Serskildt har han förtjent efterverldens tacksamhet, emedan han insåg och uppfattade nyttan af att vid Mälarens mynning hafva en stark stad, och såsom det hette, sätta läs för denna insjö, den viktigaste i hela landet. Han är sålunda grundläggare till Sveriges hufvudstad. Hans stora vishet såsom regent, det valde han sjelf hade öfver sitt eljest lätt uppbrusande sinne, de odödliga verk, som han efterlemnat så i lagstiftningen som i sjelfva landet, hafva med rätta öfverskytt de fel, som man måste förebrå honom. Han är ett af dessa visserligen för mänskligheten bekymrande exempel derpå, att en stor regent dock kan vara en straffbar människa.

Biografiska uppgifter.

Birger Jarls föräldrar voro Magnus Månesköld till Bjelbo och fru Ingrid Ylfoa. Birger var först gift med Ingeborg, Erik XI:s dotter, och derefter med enkedrottning Mechtild af Danmark. Barn: drottning Richissa i Norrige, konungarne Waldemar och Magnus Ladulås, hertig Erik och biskop Bengt. Birger Jarl dog 1266 på Hjelmbo och begravs i Warnhem.

Constantinopel och dess omgifning.

Mer än vanligt tager nu den lysande Islams hufvudstad allmänhetens uppmärksamhet i anspråk, så att några meddelanden i detta afseende torde vara våra läsare välkomna. För i dag låta vi några skisser göra början såsom förelöpare till en öfersigt af denna jättestad.

Gator, bazarer och handelsbodar i Constantinopel.

Gatorna i Constantinopel äro tränga, branta, smutsiga och uppfyllda med hundar, som i stora skaror drifva omkring på desamma. Handelsbodarna tyckes en likna dessa besynnerliga bilder, som man i Tyskland om julafton uppför af måladt trä till dokskåp för barn. De äro hvarken försedda med fenster eller fensterbågar; hela framsidan är öppen som ett snäckskal, och i detta snäckskal, som vanligen är 8—12 fot i kvadrat, sitter på en låg ställning, med benen i kors och rökande sin pipa, ä-

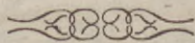
garen af denna lilla bazar. Då han icke soffer — ty han soffer mycket ofta — blickar han efter eder med sina små ögon, i det ni går förbi honom, som om han vilde uppmana eder till inträde i boden. Men eder legodräng eller dragoman, såsom han sjelf kallar sig — och det skulle väl aldrig falla någon fremling in att gå ut för att handla, utan att hafva med sig en sådan, som förstår språket och avslutar handelen — känner sin man, det vill säga den, med hvilken han alltid handlar och i hvars rörelse han säkert har någon andel; och utan att göra något afseende på inbjudningarna från höger och venster, för han eder kortaste vägen till den bod, hvarest de bästa pipskaften af morellträ, munstycken af ambra, stickade tobakspungar, gula tofflor o. s. v. finnas i hela Stambul. Ankommen dit, ber man eder stiga in, ni sätter eder på hvilosängen jemte ägaren af etablissementet, man räcker eder en tschibuk och ni röker nu under den djupaste tystnad i sällskap med ägaren, utbytande blickar af den största vänlighet och höflighet, under det att hans slaf och eder dragoman träta och strida om priset på hvarje särskilt föremål i hela boden. En nickning med hufvudet åt den senare är tillräcklig för att göra ett inköp, som han då med en betecknande vink förklarar för en god handel, anmärkande, att alla köpmän äro rofvare, men att han förstår konsten att klämma efter dessa vagabonder derpå stiger ni upp, går derifrån med en stum helsning, sedan ni på den lilla bod-diskan kvarlemnadt fem eller sex smutsiga hundrapjaster-noter, af hvilka hälften innan äfven vandrar i dragomanens ficka.

Den stora bazaren eller bazarstaden i Constantinopel är i sanning en underfull plats — en fullkomlig labyrint af små gator, som helt och hållet äro betäckta och så mörka, att det är svårt, innan man dervid blir van, att urskilja de der utställda varorna. Bodarna i bazaren äro ännu mindre än flertalet af dem, som befinna sig vid gatorna; några äro högst sex fot djupa, och längs façaden af dessa bodar sträcker sig ett slags bänk, hvilken tjenar både till hviloställe och salubord. Här sätter ni er nu vid sidan af saljaren, som handlar med tofflor, broderier, pistoler, värjor, pipor, tobak eller hvad alla dessa särskilda saker kallas, och här uppräknar ni äfven edra penningar, om det kommer till någon handel. Dock måste man uppriktigt medgifva, att dessa köpmän, om de äro söka att så mycket som möjligt förtjena på en handel, i synnerhet med en fremmande, så plågar han eder dock icke med upprop och

inbjudningar. De visa eder, hvad ni be-är son till den aflidne Stratford Canning gör att se, säga priset, och om man icke gör något anbud, eller skakar på hufvudet, så lägga de med den lugnaste liknöjdhet varorna åter på deras plats. Vi få äfven anmärka en annan omständighet, som högst sannolikt har sitt ursprung från samma karaktersdrag: det synes som om det alls icke herrskade någon täflan bland de handlande med samma slags varor. Under det ni handlar med den ene köpmannen, tager hans granne icke någon notis af edert förfarande och till och med om han ser, att ni lemna boden, utan att hafva köpt något, så ropar han dock icke till eder, för att ni bland hans varor kanske kunde finna det, som ni icke funnit hos den andra; ty i bazaren är hvarje särskilt handelsgren församlad i en gata.

Sultanens nya palats i Dolmabahdsche vid Bosporen.

Sultanen har i och omkring Constantinopel många palatser, af hvilka han gifver det vid Bosporen företrädet. Orsaken till deras stora antal, som rimligtvis kommer att tilltaga, är att hvarje sultan vid sitt uppstigande på thronen åtminstone bygger ett och försöker då alltid att öfverträffa sin företrädare i prakt. Det är verkligen intressant att iakttaga, huru smaken i afseende på prydnader och utförande småningom antagit europeisk och klassisk konst. Sommarpalatset i Beschiktasch, uppfördt af den aflidne sultanen Mahmud, är en prälande blandning af orientalism och forntid. Som materialet är trä, så ägnar det sig alls icke för grekiska pelare och hjelklag. Till det nya palatset i Dolmabahdsche, som man uppför för den nuvarande sultanen, använder man marmor och sten och arkitekturen får mera likhet med den europeiska, i det det bygges i den blomstrande gammal-italienska stilen. Byggnaden består af ett storartadt centrum och dubbla flyglar. Man kommer till densamma genom en ståtlig triumfsport, af hvilken vi här gifva en afbildning. Denna herrliga byggnad är nu nära sin fullbordan och står på Bosporens europeiska strand, nära vid Topschans, med façaden åt Marmorasjön. Utsigten från denna punkt är en af de vackraste i hela Constantinopel, den utsträcker sig till Sentari, seraljet och det gamla Stambul.

Stratford Canning.

Viscount Stratford de Redcliffe, eller bättre under det namn som han är känd i nya och gamla världen, Stratford Canning,

tid tillbaka till England. I September 1827 ägde slaget vid Navarino rum, mr. St. Canning tog å sin regerings vägnar den versksamaste del i de förhandlingar, som hade till ändamål att förklara Grekland för oberoende stat. År 1828 gick han i särskilda uppdrag till Grekland och tog derpå 1828—1829 del i de konferenser, som för bildandet af grekiska monarken ägde rum i Paris.

I Oktober 1831 skickades sir Stratford Canning, sedan han för Old Sarum suttit i Parlamentet, med uppdrag att med Porten underhandla om gränserna för det blifvande konungariket Grekland, hvilka, öfverensstämmande med hans förslag, voro fastställda 1829. Följden var fördraget i London den 7 Maj 1832 emellan de tre makterna England, Frankrike och Ryssland, ratificerad af Bayern den 27 s. m., hvarefter prins Otto af Bayern uppstog på grekiska thronen.

År 1832 gick sir Stratford Canning i en beskickning till hofven i Madrid och Lissabon, hvilket senare han dock ej besökte. År 1833 invaldes han i parlamentet för Stockbridge och 1835 för Lyme Regis. Åren 1836 och 1841 erbjöd man honom guvernementet öfver Canada, men afböjde detta anbud hvarje gång. År 1841 valdes han för tredje gången till gesandt hos Porten, en post, som han under de olika ministerombytena alltid bibehållit.

Vintern 1847 då han just ville vända tillbaka från England efter en kort permission, erhöi han ett uppdrag för Schweiz, för att afgöra de oenigheter, som uppstått emellan Berns och provinsernas regering, som sjelf gifvit sig namn af "Sonderbund." Den stolthet och tillfredsställelse, med hvilken förkunnandet af denna utnämning upptogs af alla partier i Schweiz, gifver väl det bästa bevis på den aktning, som denne diplomatiska karakter innehade hos dem; ja denna utnämning ansågs af dem som en garanti emot de stora magternas i Europa fiendtligheter. Sir Stratford ankom midt i vintern till Bern. Modfärd genom falska rykten, fruktade han att finna hela landet i suarchi, men blef emellertid angenämt öfverraskad, och efter förloppet af några dagar framlade han i en not till Schweizerförbundet bestämmelserna för ett slutligt biäggande af stridigheterna, hvilka antogos och följdes.

Vid slutet af år 1824 reste mr. St. Canning i en särskild mission, som hade afseende på de grekiska oroligheterna, till Petersburg, hvarest han på samma gång hos kejsaren utförde ett uppdrag från Österrike. Sedan han fullbordat dessa missioner, reste han den 10 Oktober 1825 till Constantinopel, der han vid detta hof blef utomordentlig gesandt. Här underlät han intet tillfälle att med sultanen underhandla till gunst för grekiska nationen; men hans bemödanden voro olyckligtvis utan följd; den envise sultanen kunde väl vara öfverbärande, men han ville icke underhandla med menniskor, som han ansåg för sina slafvar. År 1827 vände mr. St. Canning på en kort

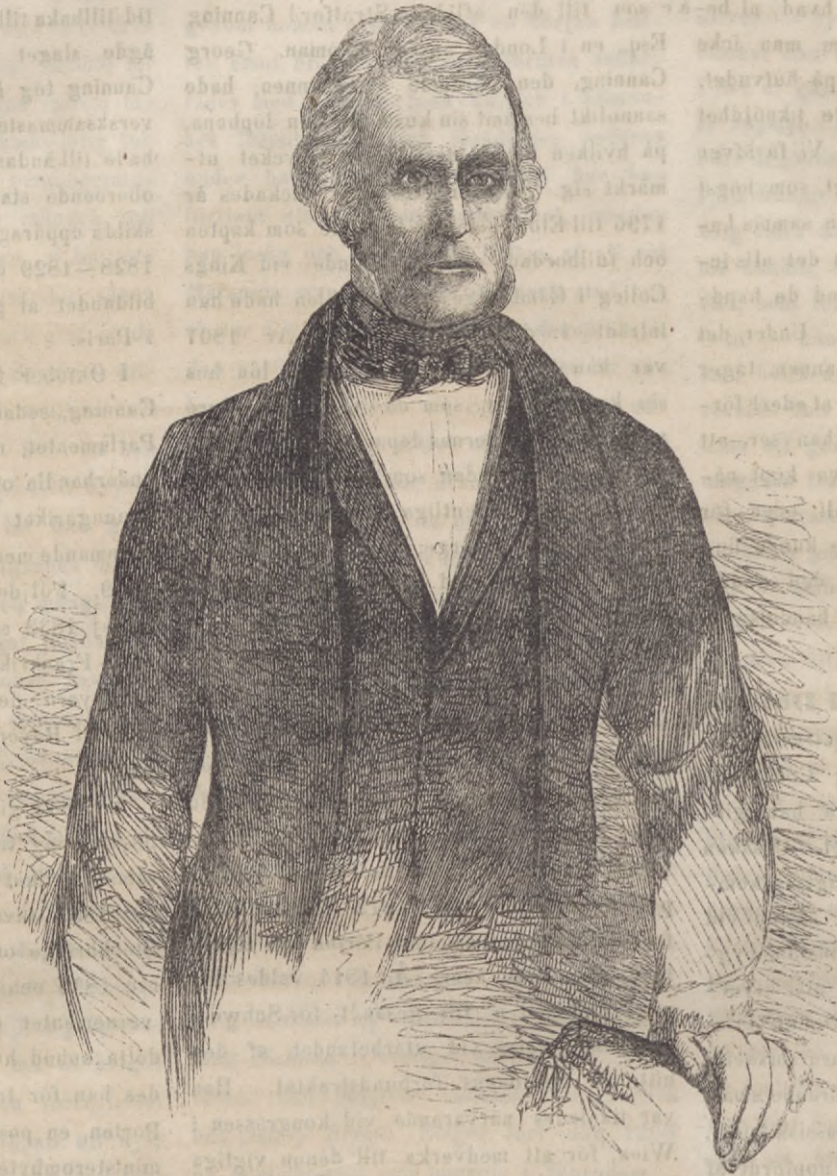
År 1832 gick sir Stratford Canning i en beskickning till hofven i Madrid och Lissabon, hvilket senare han dock ej besökte. År 1833 invaldes han i parlamentet för Stockbridge och 1835 för Lyme Regis. Åren 1836 och 1841 erbjöd man honom guvernementet öfver Canada, men afböjde detta anbud hvarje gång. År 1841 valdes han för tredje gången till gesandt hos Porten, en post, som han under de olika ministerombytena alltid bibehållit.

Vintern 1847 då han just ville vända tillbaka från England efter en kort permission, erhöi han ett uppdrag för Schweiz, för att afgöra de oenigheter, som uppstått emellan Berns och provinsernas regering, som sjelf gifvit sig namn af "Sonderbund." Den stolthet och tillfredsställelse, med hvilken förkunnandet af denna utnämning upptogs af alla partier i Schweiz, gifver väl det bästa bevis på den aktning, som denne diplomatiska karakter innehade hos dem; ja denna utnämning ansågs af dem som en garanti emot de stora magternas i Europa fiendtligheter. Sir Stratford ankom midt i vintern till Bern. Modfärd genom falska rykten, fruktade han att finna hela landet i suarchi, men blef emellertid angenämt öfverraskad, och efter förloppet af några dagar framlade han i en not till Schweizerförbundet bestämmelserna för ett slutligt biäggande af stridigheterna, hvilka antogos och följdes.

Sir Cannings politik i Turkiet var manlig och bestämd. Han var ett fast stöd för Portens oberoende politik emot Rysslands angrepp, och då han upptäckte den norra rivalens planer, uppträdde han emot honom med dristig panna.

Sir Cannings politik i Turkiet var manlig och bestämd. Han var ett fast stöd för Portens oberoende politik emot Rysslands angrepp, och då han upptäckte den norra rivalens planer, uppträdde han emot honom med dristig panna.

Sir Cannings politik i Turkiet var manlig och bestämd. Han var ett fast stöd för Portens oberoende politik emot Rysslands angrepp, och då han upptäckte den norra rivalens planer, uppträdde han emot honom med dristig panna.

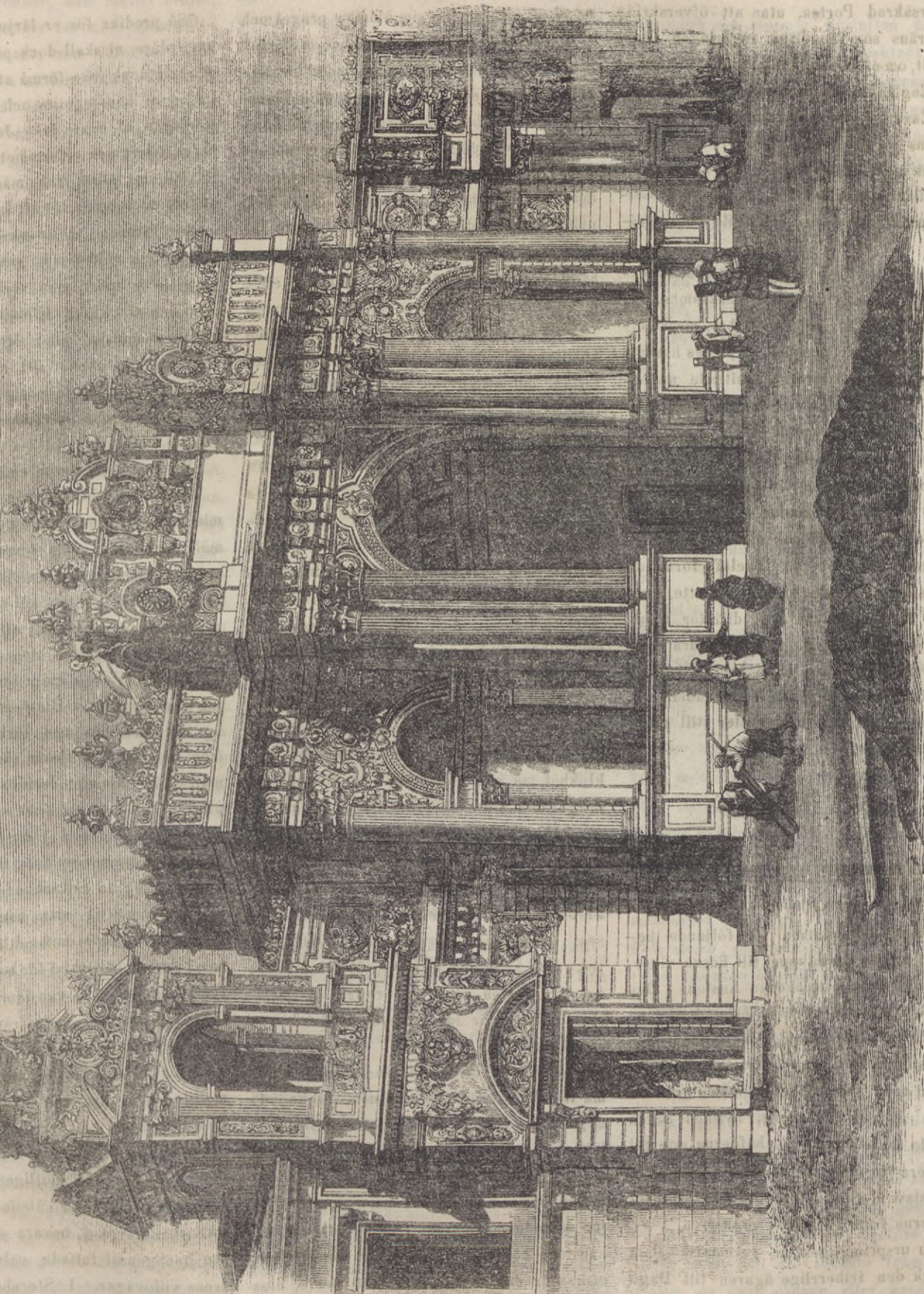

Viscount Straford de Redcliffe (Canning).

Turkiskt Landvärn (Redif).

I den stid — som förr förlor — encl-
 las Porten och trysa hövel har sig Str-
 ford Gänning... eller tillika Västman
 Strallad de Redolids... i sin erhåll den
 24 April 1852 under denna till påskpa-
 — försäkrad Forts, utan att övrigt
 den gräs...
 skrivt...
 från...
 lord...
 ma...
 mid...
 o...
 self...
 sell...
 De...
 an...
 vi...
 bel...
 även...
 st...
 ge...
 la...
 Ni...
 na...
 st...
 ge...
 ge...
 Cl...
 al...
 va...
 On...
 räl...
 ilo...
 till...
 par...
 kn...
 lath...
 gro...
 del...
 hvar...
 de...
 Mon...
 E...
 var...
 af...
 ver...
 främ...
 var...
 gon...
 kl...
 bli...

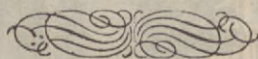
Triumphporten till Sultans nya palats i Dolmabahadsche.

I den stid — som förr förlor — encl-
 las Porten och trysa hövel har sig Str-
 ford Gänning... eller tillika Västman
 Strallad de Redolids... i sin erhåll den
 24 April 1852 under denna till påskpa-
 — försäkrad Forts, utan att övrigt
 den gräs...
 skrivt...
 från...
 lord...
 ma...
 mid...
 o...
 self...
 sell...
 De...
 an...
 vi...
 bel...
 även...
 st...
 ge...
 la...
 Ni...
 na...
 st...
 ge...
 ge...
 Cl...
 al...
 va...
 On...
 räl...
 ilo...
 till...
 par...
 kn...
 lath...
 gro...
 del...
 hvar...
 de...
 Mon...
 E...
 var...
 af...
 ver...
 främ...
 var...
 gon...
 kl...
 bli...

I den strid — som ännu fortfar — emellan Porten och ryska hofvet har sir Stratford Canning — eller rättare Viscount Stratford de Redcliffe, ty han erhöill den 24 April 1852 under denna titel perskapet — försäkrad Porten, utan att öfverskrida den gräns som engelska regeringen föreskrifvit, om ett sannolikt oinskränkt understöd från Englands sida. De, som sett mr. Stratford Canning arbeta, kunna ensamt bedömma hans otröttlighet. Kommer en kurir vid midnatt med viktiga depescher, så kan man ofta tills nästa midnatt finna honom sysselsatt, utan afseende på hvila och toilett.

Oberoende af de viktiga politiska frågorna, har hans inflytande och verksamhet varit välgörande för religiös frihet, mänsklighet och andliga framsteg; likaledes har han äfven genom sitt värderika biträde understödjat vetenskapliga forskningar. Då Layard år 1845 icke kunde finna någon regering eller vetenskapligt sällskap, som ville understödja honom vid utgräfningarna i Ninive, var det sir Canning, som dertill lönade honom beskydd och medel.

Viscount Stratford de Redcliffe förmälde sig första gången 1816 med Henriette, dotter till Thomas Raikas esq., direktör i engelska banken; hon dog 1817; andra gången förmälde han sig 1825 med Elisabeth Charlotte, dotter till James Alexander esq. af Sommer Hill och brorsdotter till greffen af Caledon.

En människohatare.

Sann händelse.

Ön Dagö, skådeplatsen för följande berättelse, ligger vid inloppet till finska viken, icke långt från estländska kusten. Den tillhörde vid slutet af förra århundradet en baron Ungern-Sternberg, som härstammade från en sidolinie af den i Österrike, Böhmen, Esthland och äfven i Sverige vidt utgrenade greffliga ätten. Sternberg, hvilken sedan det 10:de seklet omtalas i häfderna och till hvars mera frejdade anor räknas den berömda Jaroslaw v. Sternberg, som 1241 fördröf Mongolerna från Tysklands gränser.

Ehuru ursprungligen af germanisk stam var dock den friherrlige ägaren till Dagö af en hel och hällen rysk natur, stor till vexten och af stark kroppsbyggnad samt främmande för alla ömmare känslor. Han var en bildad och kunskapsrik man, hade genomrest halfva Europa och slutligen beklädt ett viktigt statsembete i St. Petersburg. Men sedan han, genom förtal och chikoner,

fallit i en oförtjent onåd hos kejsar Paul hade han dragit sig tillbaka till sin ö, isolerad från hela världen och svurit hela människoslägtet ett evigt krig. Brodvid sitt välbefästade af murar och grafvar innesluttade slott, som under sin äldriga prägel och sitt partiella förfall företedde en hemsk bild, byggde han sig ett ännu mera hemlighetsfullt torn, som genom en hemlig korridor stod i förbindelse med borgen och inneslöt flera hemliga gemak. Högst uppe i detta torn hade baronen sitt laboratorium; der tillbragte han dagen under sömn och natten med studier. Men ingen visste att berättas hvarmed baronen egentligen sysselsatte sig, om det gälde astronomiska eller kemiska undersökningar, ty ingen oinvigd vågade beträda detta helgade rum: Man kunde anse tornets kupol för ett observatorium; om natten såg man det klart upplyst likasom det vore ämnadt att tjena sjöfarande till vägledning.

Det enda föremål för Sternbergs ömhet var hans son, en gosse om sju eller åtta års ålder. Dennes uppfostran anförtrodde han åt en theologie kandidat, vid namn Müller, som blifvit fördelaktigt rekommenderad af en lärd vid Dorpts universitet. Märkvärdig var den instruktion, som han meddelade Müller vid dess tillträde till sin befattning: Lär min son att läsa — i människornas hjertan, på det han tidigt må lära känna den lömskhet, som der är boende. Lär honom att räkna, på det han med klokhet må kunna beräkna sin fördel och draga den största möjliga vinst af andras dårskap. Vill ni undervisa honom i religion, hvilket jag för öfrigt anser öfverflödigt, så börja med språket: Hela världen är ond, och sluta med den erfarenhetssatsen: det finnes ingen som rätt gör, icke en; hvar och en akte sig för sin vän och tro icke en gång sin broder, ty människans tunga är idel falskhet. Hvad moralen beträffar, så lärer ni vid ett längre betraktande af människonaturen snart komma till den insigten att den så kallade dygden — icke allenast är ett onyttigt och löjligt ting, utan en uppenbart skadlig chimär; ty den arbetar emot natur utan att likväl förmå ändra densamma, och fördröjer sålunda människans fria utveckling och kan icke helt och hållet hindra den. Människan är kallad till skapelsens herre, dess bestämmelse är följaktligen att af sin omgifning, den omedvetna naturen och hennes medmänniskors oförstånd, skörda så mycken fördel som möjligt. Den som är den klokaste han herrskar och den som beherrskar världen är den fullkomligaste människa.

”Men herr baron,” invände kandidaten blygsamt, ”huru kommer ni till sådana grundsatser? Jag måste uppriktigt bekänna att jag ser mig ur stånd att predika sådana läror.”

”Så predika för er lärjunge hvad ni vill, unge däre, ni skall dock predika förgäfvat; ni skall dock icke förmå att hindra utvecklingen af hans egoism och glädjen vid förstoringen af hans Icke-Jag. Man måste hafva gjort den erfarenhet som jag varit i tillfälle att göra; man måste hafva blifvit utstött ur världen, för att komma till extraktet af all visdom, menniskohat. Hvarje Jag kämpar om väldet och söker att tillintetgöra sin motpart; men världen tillhör blott den som är klok. Klok d v. s. en fullkomlig människa, eller åtminstone en, som är på väg att uppnå sitt mål, är den, som anser sig sjelf och allenast sig för världens ändamål och som använder sin omgifning, således hela världen till sin tjänst.”

”Men när herr baron en gång dör —?”

”Så ärver min son min rätt. Så länge min lampa brinner är jag världens ändamål, men efter mig kommer min son till väldet. I honom ärar jag den blifvande arvingen till världen, till hvars tillvaro och uppkomst jag ock varit ett medel. Föräldrakärlek är derföre den enda kärlek, det enda fall der egoismen förnekar sig, som jag kan statuera. Blott så länge jag lever må min son med förbigående af mig, icke betrakta sig såsom skapelsens yttersta mål. Lär honom derföre den barnliga pligten lydadt; han är under min lifstid skyldig mig denna tack, emedan jag en gång efterlemnar en så stor arfvedel.”

Müller var en rättänkande och hvad mera är, en gudfruktig man, han fasade för de guds- och människofientliga grundsatser, som baronen utvecklat för honom och hvilka tycktes gränsa till vansinnighet. Han befann sig derföre ända från första början icke väl i hans grauskap, baronens person hade för honom något utsägligt dystert och motbjudande, och han skulle utan tvifvel genast lemnat den hemska borgen och den ogästvänliga ön, om han icke hade hyst det tysta hoppet att möjligen kunna rädda baronens själ eller åtminstone om detta icke skulle lyckas, bevara sonen, för hvilken han genast fattade välvilja, från fadrens villovägar. I Sternbergs kärlek till sin son, fann han den enda helgedom, hvilken påmint om det gudomliga, som är inplantadt i människohjertat, den enda punkt, från hvilken denna till Gud och människor fiendtliga och af en demonisk egoism beherrskade själ kunde vinnas för något bättre och ädlare. Och kärleken till sonen öf-

vergick till en del på honom, uppfostraren; ty båda voro de enda människor, som baronen lemnade tillträde till sitt hemlighetsfulla laboratorium och hvilka hade sina sotplatsar näst intill detta gemak. Likväl lemnade det förtroende, som Müller åtnjöt, honom föga ljus öfver baronens sysselsättningar, emedan denne, som förut är sagdt, blott arbetade om nätterna och dessutom sorgfälligt stängdt dörren såsnart båda gått till sängs. I nattens tysthet hade Müller ofta hört honom gå häftigt upp och ned i rummet, och tillstänga dörrar; äfven hade han hört fotsteg af flera människor och klagande läten; dock hade han af allt detta icke vågat att göra sig någon säker slutsats, helst som dessa bilder blifvit fortsatta i hans drömmar, hvarefter dröm och verklighet blandat sig med hvarandra ända till oigenkänlighet.

Utom den nödiga slottsbetjeningen befunno sig i Sternbergs omgifning sex martialiske gestalter, af för öfrigt ett halfvildt utseende och hvilka han kallade sin livvakt. De tillbragte dagen, likasom slottsberren, mestadels med sömn, åtminstone kunde man i deras beteende icke spåra ens den ringaste nyttiga sysselsättning. Det var därför icke underligt om Müllers fantasi ställde dem i ovillkorligt sammanhang med baronens obekanta nattliga arbeten, vid hvilka de voro honom behjelpiga. Af hvad beskaffenhet detta kunde vara, kunde han visserligen icke gissa; dock lät deras vidriga utseende, hvilket från början fyllt hans hjerta med afsky för dem, icke sluta till något godt och människovänligt verk. Att söka någon upplysning hos dem, försmädde han, också skulle han svårligen hafva erhållit svar. Men när han å andra sidan tänkte på tornets belysning om natten, som dock icke kunde vara företagen i någon annan afsigt än att tjena sjöfarande till varningstecken, så fattade han åter förtroende till sin principal och trodde att denne in praxi icke var så uteslutande beherrskad af egenlytta och människohat, som han genom teorien ville låta påskina och att hans verksamhet möjligen kunde vara ädlare än hans grundsatsar.

En afton, då hans elev insomnat spatserade kandidaten upp och ned i kammaren, blickade derefter igenom det öppna fenestret ut i den stjernklara natten samt på de skummande hafsvågorna och såg ett fartyg, som kämpade med det upprörda hafvet, styra mot det klart belysta tornet. Straxt derefter hörde han baronen lämna rummet och stiga utför trappan, och det dröjde icke länge innan han såg en båt lägga ut

ifrån land, för att skynda de hotade sjömännen till hjälp. De personer som voro i båten kunde han visserligen icke urskilja, dock var den mera befolkad vid återkomsten än vid utfarten. Detta var honom tillräckligt för att vara öfvertygad om den sig för en människohatare utgifvande baronens människovänlighet, och på det högsta glad att hafva kommit till en bättre tanka om honom gick han till sängs och föll snart i en djup sömn. När han vaknade om morgonen blickade han genast ut genom fenestret och såg det strandade fartyget ligga icke långt ifrån land. Han lemnade tornet med sin elef för att i den friska morgonluften göra en kort promenad. I slottet varseblef han blott den vanliga betjeningen, ingen främmande; vid porten sof den skäggiga livvakten. Han gick till hafsstranden, det strandade fartyget låg der öfvergifvit af hela besättningen. Han märkte att på samma ställe var ett ref, hvars öfver hafsytan uppskjutande spetsar dock i mörkret voro svåra att märka. Huru tänkte han, om okunniga skeppare, ansågo vårt torn, som utan tvivel skall varna dem för detta farliga ställe, för kännetecknet på en räddande hamn? Och härefter uppstod åter hos honom ett misstroende att åstadkommande af en sådan förvillelse slutligen torde vara baronens afsigt. Men, till hvilket ändamål? Hvad skulle han göra med de strandade fartygens manskap eller laddningar? Sternberg var ganska rik och behöfde ingenting. Blotta tillfredsställelsen att tillintetgöra kunde han möjligen tänka sig såsom driffjeder. Och han började göra sig bittra förebråelser deröfver att han, om också blott helt flyktigt, kunnat tilltro den man, hvars bröd han åt, en sådan demonism. Likväl skulle han gerna velat erfara något om den skeppsbrutna och lyckligt räddade besättningens öde; men hvarken en bonde, som han mötte under sin promenad, eller slottsfogden, som han efter återkomsten förtroligt tilltalade, visste besked derom. De båda tillfrågade visste hvarken något om räddningen eller de räddade och de sednare voro och förblevo försvunna för alla efterforskningar.

Hösten med sina stormar och långa, mörka nätter nalkades. De kalla höstvindarne för hvilka Dagö var utsatt, lade informatorn på sjuksängen; han plågades af en häftig feber. Under den tid som han måste intaga sängen, skulle han äntligen erhålla en ryslig förklaring öfver de farhågor som så länge plågat honom. Vi vilja dock icke

anföra de tilldragelser, som ledde dertill, efter de fragmentariska iakttagelser, som de sjuke gjorde från sitt läger, utan efter de fakta som han sedermera meddelat om saken ända från dess början.

En mörk och stormig höstafton närmande sig ett till Petersburg befraktadt holländskt fartyg fiska viken. Kaptenen, väl bekant med farvattnet, ledde fartyget med säkerhet och försigtighet. Men för den gamle styrmannen syntes kursen icke riktig.

"Herr kapten, jag tror vi kasta ankar, det är så gruffligt mörkt."

"Hvad tänker ni på? der blänker ju Revals fyr, vi äro på riktig kurs." De seglade ännu ett stycke i den becksvarta natten.

"Herr kapten, det är icke Reval, det är Dagö med sina farliga ref. Och gå vi der i land kan det bekomma oss illa. På Dagö är icke allt väl beställt, der huserar ett troll."

"Skepparehistorier!" svarade kaptenen leende.

"Det är nu tre år sedan, jag tjenade då under kapten Sylt, som sedan drunknade i stora bält — Gud vare hans själ nådig! — då seglade före oss en dansk skonert, och styrde mot samma fyrbåk. I början följde vi efter, emedan vi trodde att han höll rätt kurs, men då månen gick upp, insågo vi vårt misstag och styrde N. O. t. O. och det var vår lycka. Ty dansken, som nalkades fyrbåken, satt snart fast, och en båt från land kom honom till hjälp och upptog manskapet. Fartyget var destineradt till Petersburg; men man fick aldrig mera höra talas, hvarken om last eller besättning."

Kaptenen tycktes blifva eftersinnade, dock innan han beslutat sig att styra annan kurs, stötte fartyget emot något hårdt och blef orörligt stående, utan att likväl erhålla betydlig skada. Nu igenkände man ganska väl Dagös söndersplitrade kust, och snart märktes en båt från land komma emot fartyget. Att under nattens mörker genast blifva flott var otänkbart och därför återstod intet annat än att iövänta främlingarne, måtte de vara vänner eller fiender.

(Forts.)

En gata i Constantinopel.

Kaleidoskop.

Bonden *Gordios*' utväljande till konung och *gordiska knutens* uppkomst.

I *äldsta* tider synas *Phrygierna* hafva varit det viktigaste af Mindre Asiens folkslag: en vidskeplig och qvinlig folkstam, hvars slafviska sinne blef till ett ordspråk. Af dess konugar förtjena inga andra att nämnas, än *Gordios*, från början en bonde, som blef vald till konung i följd af ett orakelspråk, och har förevigat sitt namn genom den efter honom så kallade *gordiska knuten*.

Då *Gordios* en gång plöjde sin åker, satte sig en örn på oket och stannade derpå hela dagen. Landtmännen såg häri ett betydelsefullt tecken och begaf sig, för att få det uttydt, till *Telmessos*, der han ville rådfråga orakeltydarna derom. Då han trädde inom stadsporten, mötte honom en mycket

skön jungfru, hvilken han genast gjorde sällskap, för att berätta henne hvad som händt honom. Jungfrun, som sjelf förstod spådomskonsten, förklarade, att gudarne hade utsett honom att en gång blifva konung; och för att visa, hvilket förtroende hon hyste till deuna spådom, erbjöd hon sig genast att blifva *Gordios*' maka, hvaröfver denne blef mycket glad.

Icke långt derefter utbrusto stora oroligheter bland *Phrygierna*, och det i anledning deraf rådfrågade oraklet styrkte folket till att välja sig en konung, för att göra slut på anarkien, och dertill taga den första maniska, som, efter orakelspåkets afgifvande, i vagn besökte *Jupiters* tempel. De utsände hade knappast för folket förkunnat oraklets ord, förrän man såg en bonde i vagn näkas *Jupiters* tempel. Det var *Gordios*,

som genast under folkets jubel utropades till konung.

Till minne af händelsen lät *Gordios* uppställa sin vagn, såsom en åt *Jupiter* egnad helgedom, i denne gudens tempel i *Gordion*, och fastknöt oket derå vid tistelstängan medelst en *knut* af bast, så säkert att oraklet förkunnade, att den, som kunde lösa upp knuten, skulle blifva herrskare öfver *Asien*. Vi skola framdeles berätta, huru *Alexander* den Store sönderhöggn knuten med svärdet. — Häraf kommer, att man kallar en invecklad sak eller en öfvervinnerlig svårighet en *gordisk knut*, och betecknar en våldsamt lösning af sådana svårigheter med uttrycket: "sönderhugga knuten."

(Verldsh. af Held o. Corvin.)

Den lifegne.

(Forts. fr. N:o 45.)

Ett dylikt tryckande och ängsligt intryck tycktes äfven sällskapet göra på en ung man, som i ett sidorum satt framför en praktfull engelsk flygel, och under det han tankfull såg ned på tangenterna, aflockade han ibland det sköna instrumentet en och annan afbruten men klangfull ton.

Det var Rilejew, brottmåls-tribunalets sekreterare, som i sällskap med sin chef, tribunalrådet Czernogoff, hade ledsagat grefvinnan och Olga tillbaka till Petersburg.

Den unge mannen, som aftonen före Orlow's häktande, hade hänryckt sällskapet genom föreläsandet af sin sköna dikt, kände sig icke riktigt hemmastadd i den krets, som grefvinnan nu församlade omkring sig, och som så betydligt stack af emot de forna sällskapen. Om icke mäktiga band fjättrat honom, skulle han kanske hafva undvikit grefvinnans sällskapskrets, till hvilken han icke passade. Denna afton hade han icke träffat en enda människa, med hvilken han kunnat tala ett enda förnuftigt ord. Trött och ledsen hade han tagit sin tillflykt till det instrument, han behandlade med mästarekap. Men det tryckande i sällskapet verkade så plågånde på honom, att han till och med icke vågade att afbryta stillheten med någon frisk melodi. Blott då och då sänkte han fingrarna ned på tangenterna, som om han sökte en hvilopunkt för de ackorder, som slumrade i hans hufvud.

En dame i svart sidenklädning, som långsamt kom fram till honom, väckte honom ur hans drömverld. Han höjde sitt hufvud.

— Ah, det är ni, Olga! sade han. I afton kan man ju ej få se eder. Hvilken hög matador har väl i afton så helt och hållet kunnat taga er i anspråk? Jag har redan länge önskat att få tala några ord med eder.

Det var verkligen Olga, som kommit fram till den unga mannen. Men de få veckorna hade åstadkommit en sådan förändring i hela hennes väsen, att de, som blott flyktigt sett henne, knappt skulle igenkännt henne.

Olga hade blifvit fulländad kvinna. Denna vårdslöshet, som är kännetecken på öfvergångsperioden från flicka till jungfru, hade helt och hållet fursvunnit ur hennes väsen. Äfven nu var hennes ansigte blekt, allvarligt och drömmande; men hennes rörelser voro fasta och säkra, uttrycket i hennes ansigte bestämdt och karakteristiskt.

Ingen kunde numera betvifla, att han framför sig hade en fullvext kvinna.

Men Olgas hela varelse hade genom denna förändring icke förlorat sitt intressanta intryck. Dessa beundransvärdt regelbundna, sköna drag, dessa djupa, mörka, drömmande ögon, denna allvarsamma begrundande blick, detta vemodiga och dock förtjusande drag omkring de fina läpparne utöfvade ännu alltid deras mäktiga, hjertgripande förtrollning. Ännu alltid förekom denna kvinna som en djup, oupplöst gåta, som för den, som förstod att lösa den, måtte bli oändligt saliggörande. Och det som höjde denna intagande egenskap, var den oskuld och enkelhet, hvarmed Olga rörde sig, denna fullkomliga obekantskap med, att en hemlig förtrollning hvilade på hela hennes väsen. Hon var skön, som en underbar fremmande blomknopp i det den slutar sig; men hon visste det icke. Hvar och en af hennes hemligaste tankar var tadelfri och kysk.

Rilejews fråga vittnade derom, att han redan till Olga stod i ett närmare, förtrognare förhållande, och Olga tycktes icke halva något att invända deremot, ty hon stödde sig på Rilejews stol och såg honom deltagande och forskande in i ögat.

— Hvad fattas er, Rilejew? frågade hon. Ni ser så mörk och förstämnd ut. Har något obehagligt hänt er?

Rilejew skakade på hufvudet.

— Tvärtom, sade han, jag borde vara glad. Jag har i dag fått höra, att jag äntligen kan lemna den obehagliga post, som jag bekläder, och har förhoppning om att bli utnämnd till sekreterare vid det amerikanska kompaniet. Jag förbättrar derigenom min ställning och behöfver åtminstone då ej längre spionera och inquirera, likasom vid brottmåls-tribunalet. Jag borde således egentligen vara glad; men jag vet icke hvarsaf det kommer sig, att jag i afton är förstämnd, intet är mig till pass.

— Det ligger i luften här, sade Olga leende. Också jag är i afton så orolig och ängslig. Men hvarför spelar ni icke? Hvarför förströr ni ej edra onda tankar? När jag ber er, så spelar ni nog en sydrusk folkmelodi. Ni känner säkert flera, ty ni har länge vistats i Ukraine. Känner ni denna? det är min favoritsång.

Med sakta, men med ren klockren stämma sjöng hon de första tonerna af en i södra Ryssland mycket spridd folkmelodi.

Rilejew kände den och grep genast de första ackorderna. Sedan spelade han sjelfva melodien, men oroligt och utan det fina

och känslofulla uttryck, som annars lifvade hans spel.

Olga lyssnade uppmärksamt på de enkla, klagande tonerna. Hon tycktes tänka sig tillbaka till Ukraines gröna ängar, till de skuggrika bokskogarne, till de klara sorlande bäckarne. Vemod och längtan lyste ur hennes ögon.

— I afton har ni icke spelat bra, sade hon, då den unge mannen slutade. Ni är för orolig.

— Jag tror att så är, svarade Rilejew. Men säg sjelf, Olga, är det möjligt att känna sig bra i detta sällskap? Nedtryckes man icke af dessa döda, uttryckslösa ansigten? Ängslas icke hjertat af detta hviskande? Jag vågar knappt spela högt, ty jag fruktar, att dessa gamla herrar med sina krokiga ryggar kunna få nervattaker, eller de unga herrarne med de våpiga ansigtens kunna göra sig lustiga öfver min sentimentalitet.

Olga betraktade honom frågande med sina stora, lifliga ögon.

Ni befinner er ej väl i detta sällskap, sade hon; men hvarför säger ni ej det? Hvarför —

— Hvarför blir ni icke härifrån? ville ni säga, afbröt Rilejew den unga flickan. Ja, ni har rätt, och dock är det ni, som har allraminst orsak att fråga mig derom.

Han fästade en lång, innerlig blick på Olga, som lugnt besvarade densamma, som om hon icke riktigt för-tod den.

— Det är just hvad jag ville säga, svarade hon. Ni vet ju, att grefvinnans hus är för er öppet; ni är ju äfven gerna sedd på andra dagar än då det är sällskap.

Rilejew skakade på hufvudet.

— Jag är en vän till greve Orlow, sade han, och som sådan blir jag tald. Men jag känner mycket väl, att jag icke längre passar för denna krets. Jag är ej annat, än en stackars sekreter och beskylles till och med för att vara fiendtligt sinnad emot regeringen. Men grefvinnan vill blott omgås med folk, som kan lysa. Om ej himmelen hade begåfvat mig med min svaga diktartalang, om jag icke utom sekreteraren äfven vore diktaren Rilejew, så skulle jag ganska säkert icke vara tald i dessa cirklar.

Han blickade missmodig framför sig. Olga lade deltagande sin hand på hans axel.

— Ni gör väl grefvinnan orätt, sade hon. Hon älskar det bullrande sällskaps-lifvet; men så mycket högfärdig är hon icke. När greve Orlow kommer tillbaka, blir allt åter så som förut. Det är blott

det tillfälliga umgänget, som grefvinnan funnit, som fört henne i denna hvirvel af nöjen och ryckt henne in i denna sällskapskrets.

— Tror ni det? frågade Rilejew, kastande en forskande blick på Olga.

Olga kände visserligen, att hon emot bättre öfvertygelse talat för väl om grefvinnan; hon nedslog därför förvirrad sina ögon.

— Jag tror, att Orlow kommer att få en hård nöt att knäppa, då han kommer hem, började Rilejew åter. Har han icke skrivit? Är han redan fri? När kommer han?

Om jag hört rätt, så har det i dag kommit ett bref ifrån honom från Kiew, svarade Olga. Han har blifvit släppt lös och han tror sig kunna vara här om åtta dagar.

— Det är en sann lycka! utbröt Rilejew. Jag är nyfiken att få se, huru han kommer att upptaga grefvinnans nya inrättningar. Jag skulle gerna vilja veta hvarför man hållit honom längre häktad, än grefve Waldau och herr von Heyden, som begge redan hafva varit här en tid. Man har ju icke funnit något misstänkt hos honom. Dock vänta. Det faller mig något in: skrifver Orlow icke något om den unge mannen, den förrymde lifegne, som så plötsligt hade försvunnit? Han hette ju Ivan? Har han återfunnit honom? Skall han taga honom med sig? Det var en intressant ung man. Skada, om han skulle vara kastad tillbaka i den förra trældomen! Icke sant, Olga, äfven ni känner deltagande för denne ynglings öde, inom hvem en stor ande tycktes slumra?

Rilejew hade icke gjort denna fråga utan afsigt. Med spänd uppmärksamhet iakttog han det uttryck, som Olgas ansigte företedde vid framkastandet af denna fråga.

I grunden blef Olga heller icke okänslig dervid. Rilejew hade i den unga flickans hjerta förnyat minnet om den flyktiga företeelsen af den sköne, besynnerlige ynglingen. Utan allt dertför kunna göra sig räkenskap, kände hon en egendomlig dragning i sitt hjerta vid tanken på att få återse denne yngling.

Olga förstod sig ännu icke på förställningskonsten. Hennes känslor afmålade sig på det rena ansigtet, hennes hjertas spegel. Rilejew varseblef den fläkt af förvirring, som ilade öfver den unga flickans

ansigte. Ett drag af missbelåtenhet tecknade sig på hans panna.

— Jag tror icke, att grefven har namnt något om den unge mannen, svarade Olga. Grefvinnan hade väl anars sagt det, ty hon tyckte mycket om honom. Rimligtvis har väl heller icke grefven återfunnit honom. Han har försvunnit på ett lika sa besynnerligt sätt, som han uppträdde.

Rilejew stirrade med mörknad mine framför sig. Också Olga blickade tankfull in i ljushafvet, som spridde sig från den skimrande ljuskrona, som hängde ned från takets medelpunkt.

Salen hade under tiden blifvit alldeles tom på gäster. Sannolikt hade sällskapet begifvit sig in i danssalen. Ty grefvinnan älskade dans och sag gerna, att hennes gäster deltog i detta noje.

— Är Heyden också här i afton? afbröt Rilejew slutligen tystnaden. Jag har icke sett honom.

— Utan tvifvel svarade Olga suckande. Han är derinne i blå salen. Jag har nästan hela aftonen måst tala med honom. Min Gud, huru ledsam är icke denna menniska, huru dumt hans tal, huru fadt hans smicker!

— Och han säger eder många smickrier; icke sant? frågade Rilejew.

— O, han plågar mig dermed till döds! svarade Olga misslynat. Jag önskar ingen menniska något ondt; men om man ännu någon tid qvarhållit honom i Kiew, så hade det i sanning för mig varit en lycka.

— Det är märkligt, sade Rilejew, att Heyden, som dock delar grefvinnans tankesätt — ni vet, Olga, hvad jag härmed menar — att denne Heyden licar sig så nära med grefvinnan, att han icke flyr det sällskap, som han här rakar. Men han tyckes tvertom ha känna sig mycket väl; jag har till och med sett honom i förtroligt samtal med Lublinsky, Czernagoff och andra personer, som äro hennes vänner. Da tycktes mig grefve Waldau vara ärligare. Han har varit här en gång, men sedan blifvit borta.

— Det gör mig mycket ondt, sade Olga med otörstaldt beklagande. Grefve Waldau hade ett så allvarsamt, ädelt, intagande väsen. Det låg i hans ansigte ett så djupt drag af svärmod, att det ovillkorligen uppmanade hvar och en till deltagande. Och huru skönt, huru ädelt talade han icke! Jag hörde honom så gerna. Han tyckes i sitt lif hafva samlat många

erfarenheter, derom viltna färorna på hans panna.

— Vore icke Waldau öfver slyngelären, sade Rilejew skämtande, så skulle man tro, att han gjort ett djupare intryck på er, Olga. Men det fruktas jag icke.

Olga förstod den unge mannen blott till hälften.

— Jag vet icke, Rilejew, sade hon frågande, nästan vemodigt blickande på honom, — hvad ni menar. Ni ar i dag så förarglig, så förstånd, så bitter. Öfver hvar och en, som jag känner, gör ni sådana anmärkningar, som jag blott till hälften förstår. Ja, jag tycker mycket om grefve Waldau. Jag känner icke min far, men om jag återfann honom, så önskade jag gerna, att han måtte likna grefve Waldau.

— Blif ej oad, Olga, bad Rilejew, jag skämtade blott. Äfven jag värderar grefve Waldau. Men lika öppet tillstår jag, att jag alls icke kan fördraga herr von Heyden. Var öppen, Olga, har han blott sagt eder smicker och dumheter. Har han icke till eder talat om andra ting, som ni kanske blott till hälften förstått, men hvares mening ni dock kunnat ana?

Rilejew hade gripit den unga flickans hand, som hon villigt och utan misslysnad lemnadt honom.

— Jag erinrar i grunden icke hvad han sade mig, svarade hon eftertänksamt. Jag hörde blott halft om halft. Han talade om Tyskland, att det der var skönare än här, att man der kunde njuta ett friare lif. Han frågade mig, om jag alltid ville blifva grefvinnans sällskapsdame, om jag icke ville följa med en familj, som han känner, tillbaka till Tyskland. Der är man också höjd öfver stands fordomarne, adeln står med de borgerliga på samma fot. I synnerhet gör det intryck uppseende om en adelsman der älskar en borgerlig flicka.

— Sade han det? utropade Rilejew nästan häfligt i det han sammanpressade läpparne. Han ljuger! man är der likaså naraktig i dylika saker som här.

— Hvad går det åt er, Rilejew? frågade Olga förundrad den unge mannen. Jag svarade honom heit enkelt, att det hittills behagat mig ganska väl hos grefvinnan, min välgörars dotter, att jag icke utan hennes medgifvande, ja till och med icke utan hennes yrkande, så lätt skulle vilja lemna henne. Äfven tviflar jag på, att det i Tyskland är annorlunda än här. Jag har

åtminstone läst, att de adliges fördomar der äro emot forbindelser emellan adlige och borgerlige. Härpå svarade han, att det icke alltid är sanning, som står i böcker, och hvad grevinnans medgifvande angick så kunde det icke nekas mig. Ty grefvinnan älskar mig och vill min lycka och sålunda skulle hon icke hafva något att invända mot förbättrandet af min ställning. Jag skulle upptages och behandlas af den familj, som han känner, som eget barn. Jag borde tänka på saken.

— Hvad han är slug, den eländige! mumlade Rilejew för sig sjelf. Och ni, Olga, hvad kommer resultatet att bli af ert betänkande? frågade han derpå flickan.

— Behöfver jag att svara er härpå? svarade Olga. Jag stannar här.

Rilejew kysste hennes hand, som han ännu höll i sin. Han tycktes vara mycket upprörd; hans kinder glödde.

— Om ni reste härifrån, Olga, hviskade han passionerad, hvad skulle jag taga mig till? För eder skull uthärdar jag detta sällskap, grevinnans högfärdiga blickar och hofdamernas rynkande på näsan. O, jag vet väl, att grefvinnan icke tycker om mig, att hon icke gerna ser, att jag talar med eder. Tala öppet, icke sannt, Olga, grefvinnan har redan förebrätt er för min skull.

— Förebrätt mig kan jag icke kalla det, svarade Olga förvirrad. Hon har visserligen sagt mig, att vårt förtroliga uppförande har fallit i ögonen, hon har varnat mig för sällskapets små begäbber, och —

Olga teg förlägen.

— Och, — fortfar, Olga! bad Rilejew, som af oro nästan darrade.

— Och hon har önskat, att mitt förhållande till er alltid blott måtte bli ett vänskapsfullt.

— Och hvad har ni svarat henne? frågade Rilejew, omfattande den unga flickans hand ännu hårdare.

Olga såg på honom med en uppriktig, vänlig blick.

— Rilejew, sade hon, jag har svarat öfverensstämmande med sanningen: att ni aldrig talat med mig om annat än vänskap.

Rilejew slog ned ögonen. Han blef orolig.

— Och om jag talade om något annat? frågade han, i det han drog den unga flic-

kans hand intill sitt hjerta. Om jag sade, att jag älskar er — ja, att jag älskar er, Olga, om jag begärde svar af ert hjerta — hvad skulle ni svara mig, Olga?

Han darrade och höjde sina flammande ögon till den unga flickan. Olga rodnade, förvirring, oro, ängest målade sig i hennes ansigte.

— Rilejew, svarade hon, dragande ovillkorligt sin hand tillbaka, jag skulle bli rädd, om ni talade så till mig. Jag vet icke huru det är, men jag darrar redan vid blotta tankan, att ni kunde göra det. Nej, nej, tala icke derom! Låten oss fortvara att vara goda vänner.

Rilejew slukade hvarje hennes ord med ängesten hos en förbrytare, som väntar sin dödsdom. Han varseblef räddslan i den unga flickans ansigte; han bleknade.

— Alltså älskar ni mig icke, Olga? hviskade han med stappande stämma.

— Åhjo, jag har er kär, Rilejew! svarade Olga i största förvirring. Men den kärlek, ni menar —

Hon tystnade, ty man hörde hastiga steg. Straxt derefter viste sig herr von Heyden i salongsdörren.

Han var i mycket elegant toalet; men von Heyden var en af de personer, som hvarken en glimrande eller en smakfull drägt kunde förläna denna adel i rörelsen, som hos många människor är medfödd. För en del torde hans figur varit orsak härtill, ty den var kort och sammanträngd. Äfven bidrog hans ljusa hår och stora röda skägg icke till att gifva honom något ridderligt utseende. Hans hela person hade något tillgjort, ograsiöst. Man skulle i Tyskland hafva ansett honom för en godsägare från Mark eller Westpreussen.

Deremot hade von Heydens personlighet något godmodigt, förhöendefullt. Det lag ärlighet och upprigtighet i hans något breda och fylliga ansigte. Blott, då man blickade in uti hans ostadiga, fram- och tillbakablixtrande, gråblå ögon, förlorade sig detta godmodiga drag. Dessa ögon voro genomträngande och illpariga; Heyden hade dem också för det mesta sänkta eller rigtade åt sidan, sällan såg han någon rakt i ögonen.

Herr von Heyden blef stående i dörren; ett hänande leende flög öfver han, mun.

— Jag beklagar, att jag störat, sköna fröken, sade han med djup, något hes röst. Men fru grefvinnan varseblef eder frånvaro

och gaf mig i uppdrag att föra eder tillbaka till sällskapet. Hon visste riktigt nog icke, att ni var inbegripen i en behagligare underhållning, än någon annan kan erbjuda eder.

Olga hade lugnt och kallt sett på herr von Heyden. Hon skulle kanske vid en annan tid hafva svarat honom strängt och stolt för hans hänande tal. Men i detta ögonblick fann hon detta afbrott nästan önskansvärdt; ty scenen med Rilejew hade börjat att bli besvärlig.

Rilejew hade deremot förvirrad och rodnande stigit upp. Han kunde icke med lugn fördraga Heydens hänande blick. Han var i begrepp med att taga ordet för Olga.

Men hon kom honom i förväg.

— Ni stör icke, herr von Heyden, sade hon lugnt. Jag talade med min vän Rilejew om greve Orlow och hans när förestående ankomst. Ni vet, att jag icke mycket älskar de dansar, som man brukar här i Petersburg. Jag tillstår alltså öppet, att jag med åsigt höll mig aflägsnad från danssalen. Men om fru grefvinnan önskar min närvaro, så är jag gerna beredd att följa eder.

— Och ni tillåter mig, sköna fröken, att angagera eder för följande kontradans? sade Heyden, som nu trädte närmare och återtagit hela sin artiga ton.

— Mycket gerna, svarade den unga flickan, men jag är dålig dansarinna, och dessutom passar icke min svarta drägt vid sidan af damernas baltoiletter.

— Ni skämtar, sade Heyden, i det han med ett platt, sötaktigt leende kysste den unga flickans hand. I hvarje drägt som helst blir ni den skönaste bland damerna och den bästa dansarinnan.

Olga svarade ej på detta fadda smicker. Von Heyden bad om hennes arm och förde henne till danssalen. Rilejew stannade ensam kvar i rummet. Då ljudet af de bortgåendes steg försvann för dansmusikens öfverröstande toner, for den unge mannen med handen till pannan och nedsatte sig långsamt på stolen framför instrumentet.

— Hon älskar mig icke! hviskade han dåft, jag kan ej längre tvifla. Jag har tydligen läst ängesten på hennes ansigte, icke denna hänförande ängest, som darrar för den älskades förklaring, men denna ängest för att hora en känsla uttalad, som man icke kan besvara. Nej, hon älskar

mig icke, hon känner ej annat för mig än vänskap, deltagande vänskap! Huru tomt klingar detta ord, då man fordrar kärlek. Is i stället för eld! Mattande vindstiltje, i stället för stormens brus. O, hvad är hela världens vänskap emot en stormande, passionerad kärlek! Och dock, jag kunde ana det! Hvarför har jag aftrugat henne denna tillståelse, hvarför har jag sjelf tillintetgjort min sköna dröm? Jag ville hafva visshet, nu har jag den — dödande visshet!

Han tryckte begge händerna för pannan och satt länge försänkt i dystra tankar. Slutligen suckade han djupt.

— Ödet är rättvist! hviskade han. Det straffar mig för mitt förraderi. Hvarför har jag öfvergifvit henne, som hängde vid mig med hela sin själ. Hvarför har jag störtat henne i elände och förtviflan genom en passion, som jag bordt kufva, då jag kunde förutse, att den aldrig skulle blifva besvarad. O Helene, Helene! Arma, öfvergifna kvinna, hvar gråter och jemrar du nu, hvar ropar du mitt namn, eller hvar förbannar du honom som du så högt älskat? Ja, hon älskade mig så uppoffrande och lidelsefullt som jag nånsin kunde begära. Allt, allt har hon offrat åt mig, hvarje ord sög hon från mine läppar, hvarje bön från mine ögon skyndade hon att uppfylla! O, Helene! Jag har svärligen, bittert förorättat dig. Du skall aldrig kunna tillgifva mig!

Åter tystnade han. Han borttog händerna från sin brinnande panna, steg upp och trädde fram till fenstret, tryckande pannan emot den kalla rutan. Så stod han en lång stund och skådade ut i den mörka, tysta natten.

Hans drag blefvo småningom lugnare, den feberaktiga glansen i hans ögon slocknade. Det var som om ett starkt oväder tågat förbi den unge mannens själ.

— Det är kanske godt, sade han tyst för sig sjelf, att det gick som det gjordel! Jag vet ju knappt sjelf, om det är kärlek, som jag känner för denna besynnerliga flicka. Den djupa trollkraften i hennes ögon har fångat mig; hennes spegelklara själs renhet har bländat mig, så att jag beundrande och tillbedjande kunde falla ned vid hennes fötter. Och dock begriper jag icke, huru hon kan vara så lugn och kall. Aldrig framtränger någon eld i hennes mörka ögon, aldrig framblirtrar den under de svarta ögonhåren. Och

jag begär passion, glöd, eld, känsla! Jag kan ej älska, om jag icke älskas tillbaka med passion. Åhjo, hon har eld och passion. När jag blickade in i hennes ögon, så var det som om jag skådade in i kol svart krut — men från mitt öga förmodade ej den elektriska gnistan springa ditöver, för att antända detta krut! Och är hon icke allt för god, allt för ren för mig? Hon sjelf, ett så sällsynt väsen, förtjenar en hjertes kärlek, en mans, som andra skulle bära på deras skuldror för att låta beundra hans själs adel och hans imponerande figur. Jag känner ingen man, som är henne värdig, men en sådan man skall dock slutligen komma, och Olga skall älska honom!

Han gick med stora steg fram och tillbaka i salen.

— Rilejew, sade han för sig sjelf under ett sorgligt leende i det han lade handen på hjertat, — Rilejew, du var i begrepp med att begå en stor dårskap! Tacka tillfallet, som räddade dig! Och icke blott en dårskap — en förbrytelse! O, Helene, Helene, tillgif mig! Jag eländige, jag vet icke en gång, hvart hon leiver, och hon, som så innerligt älskat mig! Och jag, jag känner det, jag älskar henne ännu! Ja först nu, nu känner jag, att jag älskar henne. Det är en helig, himmelsk kärlek, som jag känner för Olga, ett slags dyrkan, tillbedjan. Men dig Helene, jag känner det, tillhör mitt hjerta, mitt jordiska, passionsfulla, flammande hjerta; ty du förstår detta hjerta, du förstår mina svagheter, mina fel, därför att du sjelf är en passionerad kvinna! O, Helene, hvar dväljes du? Hvar finner jag dig? Hvar kan jag kasta mig för dina fötter, kyssa din hand och bedja dig om förlåtelse. Hvar skall jag få se dina tårar, ditt leende öfver den ångrade brottslingen? När skall jag åter få sluta dig i mine armar, när skall jag få njuta dina glödande kyssar, när skall jag åter vid ditt bröst förgås af fortjusning?

Rilejew hade utsträckt armarne, som om han i luften velat söka den älskade, som han trolöst öfvergifvit. Den djupaste ånger och inre qual målade sig på hans ansigte.

Ovillkorligt föll hans blick genom fenstret. Han for förskräckt tillsammans.

— Der borta smyger en kvinna, inhöljd i en mantel, hviskade han. Det är kallt; hon fryser. Hon insvepte sig bättre, han

blickade upp. Är det du, Helena? söker du den bortflydde älskaren? skådar du upp till det fenster, hvarest den trolöse vexlar smickrade ord med din rival? O, du miss-tager dig, Helene! Nej, jag älskar blott dig! Var icke svartsjuk på Olga, jag ångrar, att jag grumlat detta englarens barns hjerta, jag ångrar det djupt. Hon skall blifva din väninna, din syster! — Nu smyger hon sig bort, hon lutar hufvudet ned mot bröstet, hon tyckes gråta. Ja, det är du, Helena! O, fly icke. Jag kommer! Hon försvinner i mörkret! O, vänta! vänta!

Han ville störta ut. Dansen hade slutat, sällskapet trädde honom i vägen.

Tribunalrådet Czernagoff, Rilejews schef, förde grefvinnan Orlow. Detta par följdes af en hel rad andra gäster, bland hvilka man också bemärkte polisrådet Lublinsky, och Olga vid von Heydens arm. Sällskapet tycktes efter dansen vilja begifva sig in i sidorummen, der förfriskningar serverades.

Rilejew trädde raskt åt sidan, då sällskapet narmade sig, men dock icke så fort, att icke grefvinnan Orlow och Heyden hade bemärkt den unge mannens oro och förvirring. Begge vexlade en blick af hemligt förstånd.

Äfven Olga hade blifvit förskräckt öfver Rilejews förstörde utseende, och frågade sig sjelf, om väl hon vore orsak dertill. Hon förmådde hvarken besvara sin fråga med ja eller nej, ty hon hade i grunden icke fullkomligt förstått Rilejews mening. Blott det upp-ålliga i Rilejews försök, att hela aftonen undfly henne, den förlägenhet han visade, när hon närmade sig till honom, väckte hennes förundran, och hon hörjade tro, att hennes svar hade stött den unge mannen. Änskönt hon icke kunde begripa hvarför.

Herr von Heyden hade lemnat Olga, sedan han ytterligare tillhviskat henne några smickrande ord, och spatserade fram och tillbaka i salarne. Han sökte grefvinnan Orlow.

Grevinnan Orlow tycktes vänta honom. En sakta vink betydade honom, att han borde följa henne. Von Heyden, som var inöfvad i dylika tecken, förstod genast grefvinnan. Han såg henne träda in i ett litet sidorum, som var inredd till vederqvickelse för de trötta dansande, kanske också för små, hemliga samtal. Von Heyden följde henne ditin.

(Forts.)